

AUTORSKI PROGRAM NAUCZANIA ETYKI DLA GRUP MIESZANYCH W KLASACH IV – VIII

Agnieszka Jaros

1 września 2017

WSTĘP:

Nauczanie etyki odgrywa bardzo ważną rolę w szkole. Jednocześnie różni się od nauczania innych przedmiotów, nie ma bowiem na celu wyegzekwowania teoretycznej wiedzy, lecz umiejętności praktyczne. Są to umiejętności przydatne w życiu każdego człowieka, poczynając od stawianych sobie pytań, aż po dokonywanie wyborów i działanie. Te umiejętności dotyczą przede wszystkim moralności, czyli odróżniania dobra od zła, a następnie kształtowania wrażliwości aksjologicznej. Na tym buduje się prawidłowe postawy życiowe prowadzące do ukształtowania pełni człowieczeństwa i, co za tym idzie, szczęścia człowieka. Wydaje się, że dla ucznia szkoły podstawowej takie wskazówki będą bardzo ważne.

Program ma charakter otwarty, może być uzupełniany przez propozycje uczniów. Jest też modułowy – na kolejnych poziomach od klasy czwartej do ósmej uzupełniany o coraz bogatsze treści.

Program realizuje nową Podstawę Programową.

CELE:

1. Kształtowanie umiejętności posługiwania się podstawowymi pojęciami etycznymi i stosowania ich w praktyce;
2. Odróżnianie dobra od zła;
3. Określenie dobra jako wartości naczelnej;
4. Rozróżnianie norm i zasad moralnych;
5. Budowanie systemu wartości;
6. Kształtowanie wrażliwości aksjologicznej;
7. Kształtowanie empatii;
8. Doskonalenie dialogu jako formy porozumienia;
9. Formułowanie pytań;
10. Zwrócenie uwagi na wartości kształtujące człowieczeństwo, takie jak szacunek, empatia, pomoc;
11. Umiejętność formułowania sądów, ocen moralnych;
12. Kształcenie umiejętności rozwiązywania problemów;
13. Kształcenie umiejętności współpracy;
14. Rozwijanie umiejętności samodzielnego zdobywania informacji i ich segregacji.

FORMY REALIZACJI ZADAŃ I OSIĄGANIA CELÓW

Są różnorodne, motywujące uczniów i nawiązujące do życia codziennego, w którym powinny być stosowane zasady etyczne. Będą to np. dyskusja, burza mózgów, scenka, drama, praca z tekstem, praca z dziełem filmowym, teatralnym lub reprodukcją, prezentacje.

TREŚCI KSZTAŁCENIA:

I. Elementy etyki ogólnej. Uczeń:

1. Zna, rozumie i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych:
  - a) Zna i rozumie pojęcia związane z oceną moralną: dobro, zło, wartość, norma, reguła, zasada, obowiązek, autorytet, odpowiedzialność, szczęście;
  - b) Posługuje się pojęciami charakteryzującymi działanie w jego ocenie moralnej: czyn, decyzja, konflikt, wybór, motyw, okoliczności, skutek;
  - c) Rozpoznaje i nazywa emocje oraz posługuje się nimi do opisanego przeżyć własnych i cudzych;
  - d) Wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć.
2. Odróżnia wypowiedzi o faktach od wypowiedzi o powinnościach.
3. Wyjaśnia różnice między dobrem a przyjemnością.
4. Wyjaśnia różnicę między etyką a moralnością.
5. Zna czynniki ograniczające świadomość i dobrowolność ludzkich działań.
6. Stosuje wybrane kryteria moralne do oceny postępowania.
7. Wyjaśnia, czym jest zasada, norma moralna – na przykładach.
8. Rozumie, że życie jest wartością fundamentalną.
9. Podaje przykłady problemów bioetycznych i formułuje swoje zdanie na ich temat.

II. Człowiek wobec innych ludzi. Uczeń:

1. Rozumie potrzebę okazywania szacunku i okazuje go.
2. Rozumie, czym jest miłość, podaje rodzaje miłości
3. Zna wartość rodziny
  - a) Rozumie, co to jest dobro wspólne rodziny;
  - b) Zna różne modele funkcjonowania współczesnej rodziny;
4. Rozumie klasę jako dobro wspólne:
  - a) Podaje przykłady działań na rzecz dobra klasy;
  - b) Angażuje się we wspólne działania realizowane w klasie.
5. Rozumie, że ojczyzna jest dobrem wspólnym
  - a) Podaje przykłady działania na rzecz dobra ojczyzny;
  - b) Rozumie i zna przykłady postaw patriotycznych na przestrzeni wieków i obecnie;
  - c) Wyjaśnia różnicę między patriotyzmem a szowinizmem;
  - d) Podaje przykłady postaw obywatelskich.
6. Rozumie pojęcie wielokulturowości.
7. Wyjaśnia, czym jest „Powszechna Deklaracja Praw Człowieka”, analizuje niektóre dokumenty.
8. Identyfikuje podstawowe prawa człowieka.
9. Ma świadomość występowania konfliktów, zna rozwiązania bez stosowania przemocy.
10. Zna różne przejawy przemocy, m.in. cyberprzemoc.
11. Zna zasady funkcjonujące w społeczeństwie i wie na czym polegają, np. zasada niekrzywdzenia, solidarności, fair play.

12. Rozumie kłamstwo jako zło moralne.
13. Objaśnia wybrane wartości.

III. Człowiek wobec siebie. Uczeń:

1. Zna pojęcie osoby.
2. Zna wartość i godność swoją oraz innych.
3. Rozwija zalety i eliminuje wady.
4. Zna swoje prawa i obowiązki, wypełnia je.
5. Rozumie potrzebą szacunku do własnego ciała.
6. Rozumie potrzebę troski o życie i zdrowie.
7. Analizuje i ocenia wpływ środków psychoaktywnych na człowieka.
8. Rozumie, czym jest sumienie i jaką rolę pełni.
9. Rozumie, czym jest autonomia człowieka, podaje przykłady.
10. Wyjaśnia pojęcia egoizmu, altruizmu, konformizmu.

IV. Człowiek a świat ludzkich wytworów. Uczeń:

1. Rozumie i wyjaśnia znaczenie pracy i jej związek z uczeniem się.
2. Podaje przykłady ludzkich wytworów materialnych i niematerialnych.
3. Podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystania technologii.
4. Zna wartość wiedzy.
5. Formułuje ocenę dzieła, zna pojęcie plagiatu.

V. Człowiek wobec przyrody. Uczeń:

1. Rozumie, że przyroda jest wartością.
2. Uzasadnia potrzebę ochrony przyrody.
3. Podaje przykłady właściwego korzystania z dobrodziejstw przyrody.
4. Podaje przykłady właściwego traktowania zwierząt.
5. Przeciwstawia się okrucieństwu wobec zwierząt..
6. Świadomie i odpowiedzialnie dba o zwierzęt.
7. Angażuje się w działania na rzecz ochrony przyrody.

VI. Człowiek wobec Boga (sacrum). Uczeń:

1. Rozumie pojęci Boga i wiary.
2. Rozróżnia religie: chrześcijaństwo, judaizm, islam, hinduizm, buddyzm.
3. Objaśnia uniwersalne znaczenie wartości chrześcijańskich.
4. Wie, czym jest moralność świecka.
5. Szanuje ludzi bez względu na religię.

VII. Wybrane problemy moralne. Uczeń:

1. Identyfikuje i analizuje wybrane problemy moralne.
2. Omawia problem moralny, odwołując się do własnych przeżyć lub przeżyć innych ludzi, bohaterów literackich itp.

VIII. Elementy historii etyki (do wyboru). Uczeń:

1. Zna postać Sokratesa i jego osiągnięcia.
2. Tłumaczy pojęcie idei Platona.
3. Zna i rozumie pojęcie hedonizmu..
4. Zna i rozumie pojęcie stoicyzmu.
5. Wyjaśnia pojęcie obowiązku, odwołując się do nauki I. Kanta.
6. Wyjaśnia ideę etyki niezależnej, odwołując się do poglądów T. Kotarbińskiego.
7. Wyjaśnia ideę personalizmu, odwołując się do nauczania K. Wojtyły.

PROPONOWANE TEMATY:

1. Co to jest etyka? A moralność?
2. Dobro i zło.
3. Normy i zasady etyczne.
4. Między zamiarem a czynem.
5. Czy dobro i zło zależą od sytuacji?
6. Nasze uczucia.
7. Mamy prawo do wyrażania uczuć.
8. Nasze wybory. Czym się kierujemy?
9. Co nas ogranicza?
10. Dobro a przyjemność.
11. Czy wolno nam oceniać?
12. Życie jako wartość fundamentalna.
13. Nie zabijaj.
14. Nasze zdanie na temat aborcji i eutanazji.
15. Szacunek dla wszystkich.
16. Miłość, czyli pragnienie czyjś dobra.
17. Przykłady miłości w literaturze.
18. Różne rodzaje miłości.
19. Czy rodzina jest dla mnie ważna?
20. Różne modele współczesnej rodziny.
21. Klasa jako wspólne dobro.
22. Moje działania na rzecz klasy.
23. Ojczyzna jako wspólne dobro.
24. Patriotyzm dawniej i dziś.
25. Patriotyzm, a nie szowinizm!
26. Wiele kultur na jednym terenie.
27. Czytamy „Powszechną Deklarację Praw Człowieka”.
28. Podstawowe prawa człowieka.
29. Skąd się bierze konflikt?
30. Sposoby rozwiązywania konfliktów.
31. Czy jestem bykiem? Stosowanie przemocy.
32. Uwaga na cyberprzemoc!

33. Zasady sprzyjające człowieczeństwu.
34. Tolerancja.
35. Krytyka pozytywna.
36. Kłamstwo jako zło moralne.
37. Przyjaźń.
38. Co to znaczy być odpowiedzialnym?
39. Wrażliwość i współczucie.
40. Czy istnieje sprawiedliwość? Osądzanie.
41. Autorytety. Tworzymy wzorce osobowe.
42. Kierowanie grupą. Cechy przywódcy. Cechy polityka.
43. Kim jestem? Ja, czyli osoba.
44. Godność ludzka.
45. Każdy z nas ma wartość.
46. Moje zalety.
47. Czy trzeba pokonywać wady?
48. Moje prawa. Prawa ucznia.
49. Moje obowiązki. Obowiązki ucznia.
50. Jak traktuję moje ciało?
51. „Szlachetne zdrowie...” – czyli czy zwracam uwagę na moje zdrowie?
52. Co zagraża zdrowiu i życiu?
53. Dlaczego ludzie wybierają środki psychoaktywne?
54. Głos, który mówi we mnie – o sumieniu.
55. Człowiek ma swoją strefę prywatną – o autonomii.
56. Od czego zależy rozwój społeczeństwa?
57. Wszędzie są egoiści, a altruści?
58. Rola nauki i pracy w naszym życiu.
59. Po co się uczyć?
60. Piękno ludzkich dzieł. Wytwory materialne i niematerialne.
61. Czy rozwój technologii nam zagraża?
62. Co to jest plagiat? Po co to?
63. Bez przyrody ciężko jest żyć.
64. Jak korzystać z dobrodziejstw przyrody?
65. Dlaczego trzeba chronić przyrodę?
66. Mądra i odpowiedzialna opieka nad zwierzętami.
67. Stop przemocy wobec zwierząt!
68. Bóg i wiara.
69. Różne religie: chrześcijaństwo, judaizm, islam, hinduizm, buddyzm.
70. Uniwersalna wartość chrześcijaństwa.
71. Laicyzm.
72. Tolerancja religijna.
73. Wybrane problemy moralne.
74. Sokrates – ojciec etyki.
75. Idea – co to takiego i skąd się wzięło?
76. Mądrość stoików.

77. Hedoniści, czyli czerpiący przyjemność.
78. Obowiązek moralny.
79. Kilka słów o etyce niezależnej T. Kotarbińskiego.
80. Człowiek jest najważniejszy! Nauczanie K. Wojtyły.

W danym roku szkolnym nauczyciel może dowolnie ustalać kolejność tematów, a także zakres omawiania danego tematu, w zależności od poziomów klasowych, których uczniowie uczęszczają na lekcje etyki.

DYREKTOR SZKOŁY

mgr Elżbieta Nowicka